

El pou del Vernís

Butlletí d'informació

Editorial

Ens acostem a les acaballes de l'any 2007, que es clourà amb l'Assemblea General dels Socis, en el transcurs de la qual s'ha de produir el relleu de l'actual President de l'Entitat, després de quatre anys de servei al Grup d'Estudis d'Esplugues. La data exacta d'aquesta assemblea serà comunicada als socis amb l'antelació suficient.

Mentrestant, s'haurà dut a terme la conferència del Sr. Enric Guillot, investigador vinculat a la Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya, respecte un tema històric de simbologia catalana durant els segles XVI, XVII i XVIII, al Casal de Cultura R. Brillas.

La darrera conferència d'enguany, tindrà lloc també al Casal de Cultura R. Brillas, el dijous 8 de novembre, encara en preparació, però que versarà sobre un tema eminentment científic.

Per altra part, com a significativa mostra del treball del Grup d'Estudis, presentarem el mes de desembre la II Miscel·lània, que s'imprimeix acuradament en aquests moments. D'aquest fet, a l'igual que la presentació de la conferència del mes de novembre, donarem l'oportunitat avís en breus setmanes.

Aquesta publicació del Pou del Vernís, que ha sortit trimestralment i sense cap mancança en aquests quatre anys, presentarà en el proper exemplar del mes de desembre un recull de totes les activitats realitzades en aquest temps.

En aquests moments, el Grup d'Estudis d'Esplugues manté unes excel·lents relacions amb l'Institut Ramon Muntaner i la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i també amb un bon nombre d'entitats d'arreu dels Països Catalans, amb l'ajuda de l'eficaç eina de comunicació que ha representat la informàtica.

El nom d'Esplugues s'ha fet sentir en les fires d'Esparreguera, d'Amposta, i de Lleida, on vam compartir les nostres experiències amb la gent il·lusionada d'altres centres d'estudi.

Ara que s'acaba una època de desenvolupament del Grup d'Estudis d'Esplugues, esperem que la nostra vila aportarà ben aviat gent interessada per aquesta activitat, sense la qual no pot funcionar cap centre d'aquesta mena i en començarà una altra època, que permeti a la nostra població ser present en el món dels coneixements històrics, científics, artístics i de tota mena.

El mestre JOAQUIM ROSAL

Per Josep Lluís Barrasa

A Esplugues hi ha dos carrers que porten nom de mestres: Joan Corrales, al barri de la Plana, i Joaquim Rosal, al barri Centre. Els dos educadors varen ser uns magnífics professionals de l'educació i els ciutadans que varen tenir la sort de gaudir del seu magisteri es mostraren agraïts a la seva dedicació. Ve de lluny, doncs, la importància que espluguins i espluguines donen a l'educació i als seus mestres.

Del mestre Joan Corrales ja es va parlar en un Pou del Vernís anterior. Va exercir en locals gens adaptats per ser utilitzats com escola. La pressió de Joan Corrales i dels pares i mares, juntament amb l'empenta de l'alcalde Isidre Martí, feren possible la construcció de les noves escoles (per a nens i per a nenes), que posteriorment portaren el nom de l'esmentat alcalde. Joaquim Rosal, en canvi, va ser un dels primers mestres del nou edifici. Un mestre molt desitjat, per cert. Per què tan desitjat?

Esplugues estava orgullosa de les seves escoles noves, construïdes el 1910, però no dels seus mestres. Fins el 12 de juny de 1920, amb l'arribada de Joaquim Rosal, els pares no feien més que enyorar a Joan Corrales davant les actuacions dels mestres que guanyaven la plaça a Esplugues. Va pressionar l'Ajuntament i l'alcalde, Josep Argemí, a les autoritats educatives per tal d'afavorir o exigir un canvi? És probable. Només cal llegir l'Acta de la Junta d'Instrucció Primària per endevinar l'alegria i la possible intervenció del batlle per donar als ciutadans la seguretat de canvis amb l'arribada del nou mestre:

"Expuso acto seguido (es refereix a l'alcalde) los antecedentes que de dicho señor se tenían por su gestión admirable y meritoria al frente de la escuela de Begudà, en la provincia de Gerona, que tenía a su cargo desde más de once años, manifestando esperanzas fundadas de que muy pronto llegaría a corregir las grandes deficien-

cias que actualmente se notan en la enseñanza de los niños que asisten a la escuela nacional, debido al poco celo del Maestro Don José Adrián Pocino, que cesó en el día de ayer...". "Habiéndose presentado en este momento dicho Sr. Don Joaquín Rosal, el Sr. Alcalde le dio la bienvenida en nombre de la población, congratulándose de haber sido nombrado para esta población un funcionario tan inteligente y con tan recomendables antecedentes..."¹

Joaquim Rosal havia nascut a Sant Feliu de Llobregat el 19 d'octubre de 1887. Estava casat amb Paquita Comas Urgell i tenia un fill. Abans de prendre possessió de la seva plaça d'Esplugues, venia de fer de mestre al petit poble de Begudà, que pertany al municipi de Sant Joan les Fonts, a la comarca de la Garrotxa. Tenia 33 anys.

El canvi, com succeí anys abans amb Joan Corrales, es va percebre de seguida. Com si s'hagués donat la complicitat entre Ajuntament i Inspecció per facilitar el canvi de mestre, en la primera visita que l'inspector va girar poc després de l'arribada de Joaquim Rosal, va manifestar públicament:

"Que en la (Escuela) Nacional de niños se había operado un cambio radical y beneficiado a la cultura. Efectivamente, el Sr. Rosal, maestro de probado celo e inteligencia, está transformando su clase, procurando dar a sus alumnos una enseñanza eminentemente educativa y de carácter práctico y racional. Es bien seguro que continuando la misma gestión, dentro de un par de años ya los programas tendrán mucha más extensión y los alumnos dejarán la escuela teniendo una cultura bastante sólida".²

¹ Arxiu Municipal d'Esplugues de Llobregat (AMEL). Actes Junta Local Ensenyament Primari (JLIP) 12/06/1920

² AMEL. Actes JLIP, 25/1/1921

Joaquim Rosal i un grup d'alumnes. Rosal va exercir com a mestre entre 1920 i 1933.

Autor desconegut. AMEL. Col·lecció cedida per Montserrat Astorch

Des de la seva arribada, el nom del mestre Joaquim Rosal està vinculat a les innovacions pedagògiques o inquietuds socials del poble d'Esplugues. De fet, es converteix en l'assessor dels alcaldes i consistoris en allò que fa referència a les matèries d'ensenyament. (En 13 anys d'estada a Esplugues, va conèixer com a alcaldes Josep Argemí Campreciós, Fèlix Brillas Jorba, Pere Astals Vila, Josep Martí Brillas i Martí Figueras Castillo). Intervindrà en la posada en marxa del parvulari municipal; aconsellarà les primeres mestres del parvulari; un cop arribada la República, es mostrarà interessat a actualitzar la seva formació pedagògica i participarà en l'Escola d'Estiu organitzada per la Generalitat republicana³, introduirà l'ensenyament del català⁴; com a Secretari del Consell Local d'Instrucció Pública, tindrà un particular protagonisme en els debats que s'hi produeixen... Joaquim Rosal es converteix en el segon gran Mestre del poble (després de Joan Corrales), respectat i estimat pels espluguins i espluguines.

El 1933, en plena República, el Mestre Rosal deixà Esplugues per integrar-se, com a mestre, al Grup Escolar Baixeras, de la Via Laietana, pertanyent al Patronat Escolar de Barcelona. Els seus antics alumnes i les respectives famílies volgueren retre un homenatge al seu mestre, tal com, anteriorment, s'havia fet amb el mestre Joan Corrales. El diumenge 8 d'octubre de 1950 tot Esplugues ho celebrà, dedicant-li, a més, un carrer en senyal d'agraïment. Segurament, per a molts espluguins el record dels anys del mestre Rosal els ajudà a superar els durs anys de la postguerra.

A la Revista Vida d'Esplugues del mes d'octubre de 1950, en Pere

Bosch i Garcia-Grau feia una entrevista al mestre Rosal de la qual recollim alguns paràgrafs:

- ¿...Su impresión al llegar a Esplugues como nuevo maestro?
- Muy agradable, por los atractivos de la población y su proximidad a mi ciudad natal de San Feliu. Esperaban mi llegada, el Ayuntamiento presidido por Don José Argemí que tanto dignificó, enalteció y protegió la Escuela, los buenos amigos, Don Eusebio Cortada, Dr. José M. Pouplana y el respetable párroco, Rvdo. Don Juan Closas...
- ¿Cuántos alumnos tenía en Esplugas?
- No conservo listas, pero creo que se acercaban al centenar, de distinta edad y desarrollo intelectual vario. Gracias a Dios, este tipo de escuelas unitarias, complicadas y difíciles, ha desaparecido...

El mestre Rosal es va jubilar l'any 1957, als 70 anys. En aquells anys no era gens estrany que els mestres es jubilessin a aquesta edat. Era una forma de poder subsistir donada l'exigüitat de les pensions de jubilació. Va morir el dia 5 de novembre de 1970. En el Plenari de l'Ajuntament del dia 12 de novembre, l'alcalde, Josep Català, al mateix temps que comunicava a la corporació la mort de l'estimat mestre, li rendia l'últim homenatge del poble: "Por el Sr. Alcalde-Presidente se comunica a la corporación el fallecimiento de Don Joaquín Rosal, antiguo maestro de esta población, que con su cargo docente supo granjearse el afecto y estimación de sus alumnos".⁵

8 d'octubre de 1950. Homenatge al mestre Joaquim Rosal.

Autor desconegut. AMEL. Fons L'Abans, cedida per la família Mas-Brillas

³ AMEL. Actes JLIP, 5/11/1931

⁴ AMEL. Actes JLIP 16/7/1931

⁵ AMEL. Actes JLIP 12/11/1970

Si voleu fer-vos socis/sòcies ompleneu aquesta butlleta o una fotocòpia i envieu-la al Grup d'Estudis d'Esplugues.

En/Na		Telèfon	
Adreça			
Població			
CP		e-mail	
Estic interessat/da ☐ Fer-me soci/a ☐ Rebre informació activitats Col·laborar com			
Quota soci/a: 25 euros l'any	☐ adjunt taló ☐ compte corrent		
signatura			

Presentem als nostres lectors uns articles interessants extrets del Butlletí del Parc de Collserola, núm. 74, Hivern 2006-2007, relatius a la Processionària i el que significa descobrir el Parc en bicicleta.

Descobrir el Parc en bicicleta

La processionària: un flagell per als pins que irrita les persones

Cada any a la tardor, entre finals d'octubre i principis de novembre, el Consorci realitza un tractament fitosanitari per tal d'actuar sobre les erugues de la processionària del pi. Habitualment, el tractament es fa des d'un camió proveït amb un canó polvoritzador, que recorre les carreteres, camins i àrees d'estada.

Tot i aquestes mesures, per raons climàtiques la població de processionària ha augmentat els darrers anys, i des dels serveis tècnics del parc s'ha optat per fer un tractament aeri per tal d'actuar sobre les pinedes més afectades (unes 400 ha), que es localitzen, principalment, als vessants més assolats de Collserola.

El tractament aeri es va dur a terme el propassat 15 de novembre amb un helicòpter del la Generalitat de Catalunya. En ambdós tractaments, l'aeri i des de terra, es va utilitzar el mateix producte, DIFLUBENZURON, que pertany a la categoria A dels productes ECOTOXICOLÒGICS registrats a la UE. Dins la categoria A s'inscriuen els productes amb la mínima toxicitat i, per tant, és innocu per als micromamífers, les aus i les persones. Pel que fa a la seva aplicació, se n'encarregà el personal de FORESTAL CATALANA, empresa que pertany a la Generalitat, Dept. de Medi Ambient i Habitatge, i que compleix, per tant, amb els requisits necessaris.

Tot i que la processionària no és un flagell devastador per als arbres, sí que ocasiona serioses molèsties a les persones, i és sobretot per aquest motiu que es realitzen els tractaments fitosanitaris.

Sota el títol de Projecte Bici, s'apleguen col·lectius vinculats directament i indirectament a la pràctica de la bicicleta, ecologistes, restaurants, clubs excursionistes, ajuntaments i, òbviament, el mateix col·lectiu, liderat per la Federació Catalana de Ciclisme. La tardor de 2004 el Consorci del Parc de Collserola proposà iniciar un procés participatiu amb la finalitat d'establir conjuntament els criteris per a l'ús i la gestió d'aquesta activitat dins del parc.

Es plantejà d'assolir conjuntament dos objectius: d'una banda, elaborar una diagnosi conjunta que permetés establir els criteris i les línies de gestió d'aquesta activitat, i de l'altra, l'elaboració sota aquests mateixos criteris d'una guia d'itineraris en bicicleta per Collserola.

El primer objectiu s'assolí el novembre de 2005, i entitats, ajuntaments i Consorci signaren el document que marca aquestes línies i propostes.

L'altre objectiu és el que us volem avançar des d'aquest butlletí, ja que és a punt de publicar-se la **Guia d'itineraris en bicicleta pel Parc de Collserola**.

La nova guia, més enllà de ser un recull d'itineraris, conté el que en podríem dir "decàleg del ciclista de Collserola", les bones pràctiques, és a dir, el que ens cal saber per anar en bicicleta per un espai natural protegit.

Amb aquesta intenció s'han dissenyat 17 itineraris per a adults amb tres nivells de dificultat i 10 passejades per poder-les fer en família. Cada itinerari conté una descripció del recorregut, un mapa de localització, fotos, una fitxa descriptiva i el full de ruta. Les passejades, pensades per als infants, proposen descobertes i algun que altre repte a partir d'històries i llegendes de Collserola.

El pou del
Butlletí
d'informació
vernís

Dimecres de 18,30 a 20,00 h

NOU NÚM. DE FAX
93 473 29 87

Telèfon:
93 473 44 12

NOU e-mail:

grupstudisesplugues@hotmail.com

Seu: Casal de Cultura Robert Brillas
Àngel Guimerà, 38
08950 Esplugues de Llobregat

LA VERDOLAGA

A vui dia considerada per molts una mala herba que surt en els jardins i parcs de casa nostra, es trobava també molt freqüentment en es horts d'Es-

plugues, quan eren tendres, sobretot a la primavera s'utilitzava per fer amanides. Ara amb la desaparició dels horts i amb una cultura de mercat, s'ha deixat d'utilitzar com

aliment, té una tradició en cultures antigues com aliment i medicinal, que solucionava problemes digestius i diürètics.

És llàstima haver perdut el costum d'aprofitar aquestes plantes que surten espontàniament en els conreus de regadiu que poden aportar una diversitat de gustos i textures que molts cops la "nova cuina" va a buscar en altres països.

El seu habitat és en llocs humits, per això la seva proliferació en els llocs regats, horts i jardins, es dificil de trobar-la per la muntanya.

És una planta anual, de fulles i troncs carnosos que creix plana seguint la terra duran el temps de calor, pot arribar a fer una circumferència de 80 cm. I fan unes flors petites de color groc que sols duren un dia, però en època de creixement cada dia n'hi han de noves. Fa moltes llavors en petites càpsules per assegurar la continuïtat l'any següent després del fred.

És originaria d'Europa i d'Àsia, però actualment es pot trobar a Amèrica i Austràlia.

El seu nom botànic és:
***PORTULACA OLERACEA*, de**
la família de les portulacàcies.

Jordi Raventós

